

Neuvosto-Venäjän valtiomuodon pääpiirteet

Neuvostoate ei ole ollut Venäjällä tuntematon ennen bolshevikkien valtaanpääsyäkään. Jo v. 1905—06 vallankumouksen aikana oli Pietarissa muodostunut vallankumoukselliseksi keskusjärjestöksi "työläisten edustajien neuvosto". Ja heti "suuren vallankumouksen" alkupäivinä maaliskuussa 1917 syntyi Pietarissa, Moskovassa ynnä monissa muissa Venäjän kaupungeissa "työläisten ja sotilaitten edustajaneuvostoja", mailla taas "talonpoikien edustajaneuvostoja", jotka sitten lähettivät edustajansa samana vuonna kesällä Pietarissa pidettyyn ensimmäiseen "yleisvenäläiseen työläisten, sotilaitten ja talonpoikien neuvostojen kongressiin". Näin yli maan laajentunut neuvostoverkko ja sitä yhdistävät keskusellimet — neuvostojen edustajakokous ja sen asettama vakinainen toimeenpaneva keskuskomitea — eivät tällöin vielä suuresta vaikutusvallastaan huolimatta esiintyneet valtiovallan eliminä, vaan toimivat ne vallankumousta ohjaavina kansan pohjakerrosten vapaina luokkajärjestöinä. Vasta sitten, kun mainitun vuoden marraskuussa valtiovalta oli joutunut bolshevikkipuolueen käsiin ja kohta sen jälkeen yleisen ja yhtäläisen vaali oikeuden sekä salaisen äänestyksen pohjalla valittu perustuslakiasäätävä kansalliskokous oli saman puolueen toimesta hajotettu, muuttuivat neuvostot ja niiden keskusjärjestöt valtiovallan varsinaisiksi elimiksi. Vapaista vallankumouksellisista luokkataistelujärjestöistä oli näin tullut hallitusvallan virkakoneisto ja tällä tavoin käytännön kautta laskettu nykyään Venäjällä vallitsevan virallisen neuvostojärjestelmän pohja ja perusta. Neuvostojen alkuperäisessä luonteessa tapahtuneet muutokset ja niiden uudet tehtävät vaklinnutettiin sitten lakimääräyksiin, joista tärkeimmät muodostavat Neuvosto-Venäjän valtiorakenteen kulmakivet, sen valtiosäännön.

Venäjän sosialistisen neuvostotasavallan valtiosääntö sisältää: 1) kolmannen yleisvenäläisen neuvostojen edustajakokouksen tammikuussa 1918 hyväksymän "työläitekevän ja riistonalaisen kansan oikeuksien julistuksen" ja 2) viidennen yleisvenäläisen neuvostojen kongressin heinäkuun 10 p:nä 1918 vahvistaman neuvostotasavallan peruslain. Molemmat yhdessä käsittävät kuusi osaa.

Yleisiä säännöksiä.

"Oikeuksien julistuksessa", joka käsittää perustuslakien I osan, ollen siten varsinaisen valtiosäännön johdantona, samoin perustuslakien II osassa selvitetään valtiomuodon yleisiä perusteita sekä annetaan kansalaisvapauksista ja oikeuksista y. m. neuvostovaltan peruskysymyksistä yleisiä säännöksiä.

Valtiosäännön mukaan Venäjä on työläisten, sotilaitten ja talonpoikain edustajaneuvostojen muodostama tasavalta, jossa kaikki valta niin keskuksessa kuin paikkakunnilla kuuluu kaupunki- ja kyläneuvostoissa liittoutuneelle maan koko työväestölle. Valtiovallan korkeimpina käyttäjinä ovat yleisvenäläinen neuvostojen kongressi ja silloin, kun se ei ole koolla, yleisvenäläinen toimeenpaneva keskuskomitea.

Venäjän neuvostotasavallan perustuksena on vapaiden kansojen vapaa liitto, jonka muodostavat kansalliset neuvostovallat.

Neuvostotasavallan perustuslain päätarkoituksena nykyisenä muroskaufena on vakiinnuttaa kaupunkilais- ja maalaisproletariaatin ynnä köyhemmän talonpoikaisväestön diktatuuri, jonka avulla neuvostotasavalta voisi lopettaa kaiken riistämisen ja kukistaa säälimättömästi riistäjät, hävittää perinjuurin yhteiskunnasta luokkajaoon, vakiinnuttaa sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän ja saattaa sosialismin voittoon kaikissa maissa. Nämä päätehtävänsä

neuvostovalta pyrkii toteuttamaan seuraavin keinoin.

Maan sosialisoinnisen toimeenpanemiseksi yksityinen maanomistusoikeus lakkautetaan, kaikki maat julistetaan kansan yhteisomaisuudeksi ja annetaan lunastuksetta tasasuhtaisen maankäyttöoikeuden perusteilla (s. o. ottamalla huomioon kunkin perheen todellinen maantarve, työvoima, käytettävänä olevan maan määrä y. m.) työtätekevien viljeltäväksi. Myöskin kaikki metsät, kaivokset ja vesistöt, joilla on yleisvaltakunnallista merkitystä, samoin kaikki karja ja kalusto, mallimaatilat ja maataloudelliset tuotantolaitokset julistetaan kansalliseksi omaisuudeksi. Ensi askeleena tehtaiden, kaivoksien, rautateiden ynnä muiden tuotanto- ja liikennevälineiden täydelliseen siirtämiseen valtion omaisuudeksi vahvistetaan työläisten kontrollioikeus tuotantoon ja liikenteeseen nähden. (Sittemmin on tehtaat, kaivokset ja rautatiet kokonaan kansallistutettu.)

Kansainvälistä rahakapitaalia vastaan tähdättynä ensi iskuna hyväksytään tsarihallituksen tekemien lainojen mitättömäksi julistaminen (annuloiminen) ja kaikkien pankkien ottaminen valtion haltuun. Yhteiskunnan loistokerrosten tuhoamiseksi ja talouden järjestämiseksi toteutetaan yleinen työvelvollisuus kaikkiin tasavallan kansalaisiin nähden ja julistetaan tunnuslauseksi: "Joka ei työtä tee, hänen ei syömäkään pidä." Jotta kaikki valta pysyisi työläisjoukoilla, säädetään työtätekevän kansan asestaminen, sosialistisen punaisen armeijan perustaminen ja omistavien luokkien aseistariisuminen. Kaikkien tasavallan kansalaisten velvollisuutena on yleisen asevelvollisuuden perustuksella puolustaa sosialistista isänmaataan, mutta kunniakas oikeus puolustaa ase kädessä vallankumousta myönnetään ainoastaan työtätekeville aineksille; toisten tehtävänä on muunlaisten sotilaselvelollisuuksien suorittaminen.

Neuvostovalan ulkopoliitikassa noudatettaviksi periaatteiksi hyväksytään salaisten sopimusten hylkääminen, sotivien armeijoiden työläis- ja talonpoikaissotilasten kesken veljeylyn järjes-

täminen ja hinnalla millä hyvänsä kumouksellisin keinoin demokraattisen rauhan aikaansaaminen ilman aluevaltauksia ja sotakorvauksia kansojen vapaan itsemääräämisoikeuden perustuksella.

Valtiosääntö takaa kaikille neuvostovalan työtätekeville kansalaisille oman tunnonvapauden, sanavapauden, kokoontumisvapauden ja liittoutumisvapauden. Jotta oman tunnonvapaus olisi todella turvattu, kirkko erotetaan valtiosta ja koulu kirkosta, sekä tunnustetaan kaikilla kansalaisilla olevan oikeus vapaasti levittää niin uskonnollisia kuin uskonnonvastaisiakin käsityksiä. Myöskin sanomalehtien, kirjasten, kirjojen ynnä muiden kirjallisten tuotteiden julkaiseminen ja niiden vapaa levittäminen yli maan on perustuslailla turvattu. Jokaiselle tasavallan kansalaiselle on niinkään valtiosäännössä tunnustettu oikeus vapaasti järjestää kokouksia ja kulkueita, joita valtiolta on velvollinen avustamaan m. m. myöntämällä työläisluokan käytettäväksi tätä varten tarvittavat huoneet, kaluston, valon ja lämmön.

Kaikki kansalaisvapaudet ja valtiolliset oikeudet myönnetään myös Venäjällä asuville työväentoukkaan kuuluville ulkomaalaisille, sitäpaitsi turva-oikeus kaikille valtiollisista ja uskonnollisista rikkoumuksista vainotuille ulkomaiden kansalaisille. Samoin vähemmistö-kansallisuudet ovat perustustain mukaan oikeuksiinsa nähden täysin tasa-arvoiset venäläisen pääväestön kanssa. Sosialistista vallankumousta vastustavat henkilöt ja ryhmät menettävät oikeutensa.

Neuvostovalan järjestelmä.

Neuvostovalan rakenne määritellään perustuslakien III osassa. Valtiovalan keskukselliminä toimivat: 1) yleisvenäläinen neuvostojen kongressi, 2) yleisvenäläinen toimeenpaneva keskuskomitea ja 3) kansankomisaarien neuvosto. Ne syntyvät siten, että kongressi valitsee toimeenpanevan komitean, johon kuuluu 200 jäsentä, ja tämä taas asettaa kansankomisaarien neuvoston. Toimeenpaneva komitea on toiminnastaan vastuunalainen neuvostojen

kongressille, kansankomissaarien neuvosto on vastuunalainen kongressille ja toimeenpanevalle komitealle.

Yleisvenäläisen neuvostojen kongressin edustajamäärä ei ole tarkoin rajoitettu. Siitä säädetään vain, että edustajia mainittuun kongressiin lähettävät kaupunkien neuvostot 1 edustajan jokaista 25,000 valitsijaa kohti ja läänien neuvostokongressit 1 ed. 125,000 asukasta kohti. Vaalit tapahtuvat siis kahdessa kuurlassa eli valitsijaryhmässä, kummassakin erilaista vaaliperustetta noudattaen, kuten on asianlaita useimmissa muissakin neuvostoelinten vaaleissa. Siinä tapauksessa, jollei läänin neuvostojen edustajakokous kokoontu yleisvenäläisen kongressin edellä, edustajat viimemainittuun valitaan kihlakuntien neuvostojen edustajakokouksessa; tai jos aluekongressi pidetään juuri ennen yleisvenäläistä kongressia, voidaan edustajat jälkimmäiseen valita edellisessä. Yleisvenäläinen neuvostojen kongressi kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa toimeenpanevan komitean kutsusta tai yksi kolmasosa koko väestön lukumäärästä edustavien neuvostojen vaatimuksesta.

Kun kongressi ei ole koolla, esiintyy keskuskomitea täysivaltaisena ylimpänä lakiasäätävänä, toimeenpanevana ja kontrolloivana valtiovoiman elimenä. Ainoastaan pari rajoitusta tekee tässä suhteessa perustuslaki, nim. valtiosääntömuuttamista ja täydentämistä sekä rauhansopimusten vahvistamista koskeissa kysymyksissä on päätösvalta vain yleisvenäläisellä kongressilla.

Neuvostovaltion valtiosääntö ei siis tunnusta valtiovoiman päähaarojen eroittamista toisistaan, joten sen hallitustapa on luonteeltaan jyrkästi keskitetty.

Toimeenpanevan keskuskomitean ohella valtion yleistä hallintoa lähinnä hoitaa ja ohjaa kansankomissaarien neuvosto (ministeristö), joka eri hallintoalojen mukaan on jakaantunut osastoihin eli kansankomisariaatteihin. Sekä toimeenpaneva keskuskomitea että kansankomissaarien neuvosto antavat asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä. Edellisellä on kuitenkin oikeus pysähdyttää tai muuttaa jokainen jälkimmäisen tekemä päätös ja on kansankomissaarien

neuvosto velvollinen alistamaan päätöksensä, joilla on tärkeä yleisvaltiollinen merkitys, toimeenpanevan komitean harkintaan. Kansankomisariaatteja on 17, joista yhteiskunnallisen huollon, kansallisuusasiain, työ- ja elintarvekomisariatit sekä kansantalouden korkein neuvosto ovat vallankumouksen luomia laitoksia, muut juontavat juurensa tsaarivallan aikaisen Venäjän ministeristöistä. Jokaisen kansankomissaarin (ministerin) johdolla toimii kansankomissaarien neuvoston vahvistamista jäsenistä muodostettu kollegio, mutta kansankomissaarilla on oikeus silti yksinkin, vieläpä vastoin kollegion mieltä, päättää kaikista hallintoalaansa kuuluvista asioista.

Neuvostovaltion paikallisina eliminä toimivat neuvostot ja neuvostojen edustajakokoukset, joilla kullakin omassa hallintopiirissään on korkein paikallinen valta. Paikallisen neuvostojärjestelmän alimpana asteena ja samalla koko valtakunnan neuvostojärjestelmän pohjana ja perustana ovat maaseudulla kyläneuvostot, kaupungeissa kaupunkineuvostot.

Kaupunkineuvostoihin valitaan 1 edustaja jokaista 1,000 asukasta kohti, mutta kuitenkin vähintään 50 ja enintään 1,000 edustajaa. Kyläneuvostoihin — samoin kaupungeissa, joissa asukasluku on alle 10,000 — valitaan 1 edustaja kutakin 100 asukasta kohti, kuitenkin vähintään 3 ja enintään 50 edustajaa. Kylissä, joissa se osottautuu mahdolliseksi, voidaan kaikki niiden hallintoa koskevat kysymykset ratkaista välittömästi valitsijain yleisessä kokouksessa, siis kaikkien kylän tai kyläryhmän äänioikeutettujen ottaessa osaa persoonallisesti asiain käsittelyyn.

Kylä- ja kaupunkineuvostojen yläpuolella neuvostojärjestelmässä ovat neuvostojen edustajakokoukset seuraavassa järjestyksessä: kunnan-, kihlakunnan-, läänin- ja alueneuvostojen edustajakokoukset — nimitämme niitäkin lyhyiden vuoksi käytännössä vaikkei niillä nimellä neuvostoiksi — muodostetaan seuraavalla tavalla:

1) Kunnanneuvosto — kyläneuvostojen edustajista niin, että kunnanneuvostoon valitaan 1 edustaja jokaista ky-

läneuvoston 10 jäsentä kohti; jollei kyläneuvostossa ole 10 jäsentä, lähettävät ne kuitenkin 1 edustajan.

2) Kihlakunnanneuvosto valitaan kyläneuvostojen edustajista, kultakin tuhanelta asukaalta 1 edustaja, yhteensä korkeintaan 300 edustajaa; kihlakunnanneuvostossa ovat edustettuina saman vaaliperusteen mukaan myöskin niiden kaupunkien neuvostot, joiden asukasluvu on alle 10,000; kyläneuvostot, joiden hallintopiirissä ei ole 1,000 asukasta, liittyvät yhteen valitsemaan edustajia kihlakunnanneuvostoon.

3) Lääninneuvostoon lähettävät edustajansa kaupunkien ja kuntien neuvostot: edelliset 1 edust. kutakin 2,000 valitsijaa kohti, jälkimäiset 1 edustajan jokaista 10,000 asukasta kohti, yhteensä enintään 300 edustajaa; jos kihlakunnanneuvosto kokoontuu juuri ennen lääninneuvoston kokousta, valitsee se kunnallisneuvostojen sijasta edustajat lääninneuvostoon.

4) Alueneuvostoon lähettävät edustajansa kaupunkien ja kihlakuntien neuvostot: edelliset 1 edustajan kutakin 5,000 valitsijaa kohti, jälkimäiset 1 edustajan jokaista 25,000 asukasta kohti, yhteensä enintään 500 edustajaa; tai valitaan kaikki edustajat mainittujen perusteiden mukaan lääninneuvostossa, jos se kokoontuu juuri aluekongressin edellä.

Jokainen neuvosto valitsee keskuudestaan toimeenpanevan komitean. Sen korkein jäsenmäärä on: kyläneuvostoissa 5, kaupunkineuvostoissa 15 (Moskovan ja Pietarin neuvostoissa 40,) kunnallisneuvostoissa 10, kihlakunnanneuvostoissa 20, läänin- ja alueneuvostoissa 25. Neuvostojen on kokoonnettava: alueneuvostojen ainakin kaksi kertaa vuodessa, läänin- ja kihlakunnanneuvostojen kerran kolmessa kuukaudessa, kunnanneuvostojen kerran kuukaudessa, kaupunkineuvostojen kerran viikossa ja kyläneuvostojen kahdesti viikossa.

Edustajien valtuudet kylä- ja kaupunkineuvostoissa kestävät vain 3 kuukautta. Ylempiin neuvostoihin — jotka oikeastaan ovat neuvostojen edustajakoukkuja — valittujen edustajien valtuudet päättyvät tosiasiallisesti samalla

kuin näiden istunnotkin. Sitäpaitsi valitsijoilla on oikeus kutsua pois edustajansa neuvostoista milloin hyvänsä ja toimittaa uudet vaalit.

Vaalioikeusperusteet määritellään perustuslakien IV osassa. Aktiivinen ja passiivinen vaalioikeus, s. o. oikeus valita edustajia ja tulla valituksi edustajana neuvostoihin on uskontoon, kansallisuuteen, asuinpaikan vakinaisuuteen y. m. katsomatta niillä kumpaankin sukupuoleen kuuluvilla, ennen vaalipäivää 18 vuotta täyttäneillä Venäjän neuvostovallan kansalaisilla ja sen alueella asuvilla ulkomaalaisilla, a) jotka hankkivat elatuksensa tuottavalla ja yhteiskuntaa hyödyttävällä työllä kuin myöskin kotitaloudessa työskentelevillä henkilöillä sekä talonpojilla ja maanviljelijäkansoilla, jotka eivät käytä palkattua työvoimaa sadakseen siitä voittoa; b) neuvostovallan armeijan ja meriväen sotilailta; c) kansalaisilla, jotka ovat menettäneet jossakin määrin työkykynsä ja kuuluvat edellämainittuihin ryhmiin.

Äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta vailla ovat: a) henkilöt, jotka käyttävät palkkatyötä tarkoituksessa saada siitä voittoa; b) henkilöt, jotka eivät elä oman työnsä tuloilla, vaan esim. pääoman koroilla, liikeyrityksistä y. m. saaduilla varoilla; c) yksityiset kauppiat ja kaupanvälittäjät; d) munkit, kirkon ja uskontokuntain virkailijat; e) entisen poliisi- ja santarmilaitoksen virkailijat ja asiamiehet sekä Venäjän entisen hallitsijasuvun jäsenet; f) henkilöt, jotka on säädettyssä järjestyksessä tunnustettu henkisesti sairaiksi ja mielipuoliksi tai ovat holhouksen alaisia; h) henkilöt, jotka on tuomittu omanvoitonpyyteistä ja häpeällisistä rikoksista.

Vaalit toimitetaan paikallisten neuvostojen valvonnan alla ja määräämänä aikana noudattamalla vakiintuneita tapoja. Riidanalaisten ehdokkaiden vahvistamista koskevat kysymykset ratkaisee itse neuvosto. Jos koko neuvoston vaalit on toimitettu väärin, ratkaisee asian ylempään asteen neuvosto.

Budjettioikeutta selvitetään perustuslakien V osassa. Neuvostovallan finanssipolitiikan päätarkoituksiksi asetetaan nykyisenä ohimenevänä köyhälistön diktatuurikautena porvariston

riistäminen ja olosuhteiden valmistaminen tasavallan kansalaisten yleistä tasa-arvoisuutta varten niin tuotannossa kuin rikkauksien jakelussa. Toteuttaakseen tarkoituksensa se ei arkalle käydä käsiksi yksityisomistusoikeuteen.

Raha-asiaain ylin johto on yleisvenäläisellä neuvostojen kongressilla ja toimeenpanevalta keskuskomitealla, jotka määräävät verotusperusteet ja päättävät, mitkä tulot ja menot kuuluvat valtion budjettiin, mitkä taas paikallisten neuvostojen kulunkiarvioon. Neuvostoilla on oikeus verottaa ainoastaan paikallisen talouden ylläpitotarkoituksiin. Kulunkiarviot on laadittava puolivuositain

ja vuosittain. Alempien neuvostoelinten budjetit vahvistaa läänin- tai aluekongressi. Ylempien neuvostoelinten kulunkiarviot vahvistaa yleisvenäläinen toimeenpaneva keskuskomitea ja kansankomissaarien neuvosto.

Samallaisen arvoasteikon mukaan velotetaan perustuslaissa jokainen neuvostotasavallan elin tarkastamaan kaikissa muissakin suhteissa aina astetta alempana olevan neuvoston toimintaa, jota paitsi alue- ja lääninneuvostoilla sekä näiden toimeenpanevilla komiteoilla on oikeus kumota niiden piiriin kuuluvien kihlakunnan-, kunnan ja kyläneuvostojen päätökset. — Homunculus.

Leon Trotsky punaisen armeijan kanssa. Ristillä merkitty on Trotsky.

Proletariaatin diktatuuri

Mitä on köyhälistön diktatuuri? Siitä kiistellään nyt sosialististen puolueiden kesken.

Itse nimitys johtuu eräistä Marxin lausunnoista. Tavallisimmin siteerataan erästä Marxin v. 1875 kirjoittamaa kirjettä, jossa on seuraava kohta: "Kapitalistisen ja kommunistisen yhteiskunnan välillä on aikakausi, jolloin suoritetaan toisen kumouksellinen muuttami-

nen toiseksi. Sitä vastaa siirtymäkausi, jonka valtio ei voi olla mikään muu kuin proletariaatin vallankumouksellinen diktatuuri".

Mutta mitkä ovat tämän proletariaatin diktatuurin käsitteen tunnusmerkit, sitä ei Marx ole mainitussa kirjeessä tarkemmin sanonut. Siksi ovat nyt eri sosialistiset ryhmät uutterassa työssä, sellittääkseen, että Marx oli käsit-